

Између пасивног прокламовања и активног дјелања

На самом почетку свог обраћања покушаћу да вам укажем на нешто што ми се чини веома важним – као једна врста предуслова – да би се уопште могло говорити о темама као што су мир, помирење, толеранција, разумијевање или интеркултурални дијалог, а да притом то говорење има неког смисла, односно да има потенцијал и снагу да некога покрене и подстакне на дјеловање. Наиме, код нас се – а када кажем „нас“ не мислим само на простор Босне и Херцеговине већ и на земље у окружењу – скоро свака ријеч, скоро сваки говор о миру и помирењу готово по правилу своди на понављање истих, устаљених фраза, неријетко лишених смисла и било каквог значења, фраза које више никога не дотичу и које не проналазе пут до ушију и срца оних који их слушају. Зашто је то тако? Претпостављам да је основи узрок томе чињеница да они који говоре о миру најчешће ни сами не вјерују у оно што пропагирају и за шта се гласно залажу, те све те своје приче пакују у исту реторичку амбалажу, у исте фразе и поштапалице на које смо већ сви добрано оуглали и које не схватамо озбиљно, баш као што не схватамо озбиљно ни добру намјеру онога који те фразе изговара. Другим ријечима, да би оно о чему говоримо могло да допре до ушију оних којима је намијењено и да притом посједује и неку тежину, најприје ми који изговарамо те ријечи треба да имамо отворен ум и срце и да истински вјерујемо у оно што другима покушавамо да појаснимо и на шта друге желимо да подстакнемо. Као што мир не смије бити лажан тако ни борба за мир не смије бити лажна и неискрена, то јест треба и мора да буде искрена и да произлази, прије свега, из истинских увјерења и добре намјере онога ко се за ту борбу залаже.

Имајући у виду све ово што сам до сада рекао, кренућу од нечега што наизглед нема везе с темом о којој је ријеч. Наиме, неријетко ових дана слушамо о томе како све већи број младих људи – и не само младих – напушта Босну и Херцеговину. Ова појава готово је попримила размјере библијског егзодуса. Они који би требало да буду задужени за њено спречавање, ако се уопште оглашавају овим поводом, углавном помињу само потребу јачања и развијања економије – користећи и у овом случају излизане фразе које тупо одјекују – као да је снажна и развијена економија једини предуслов опстанка и останка на овим просторима!? Чему снажна економија уколико ће се све – па и она – урушити попут куле од карата усљед неког новог ратног сукоба? Чему хљеб насušни и могућност да се он стекне ако је он пун крви, туђе и сопствене? Чему фабрике и развијена индустрија када нам куће, као по нечијем невидљивом диктату, бивају рушене и спаљиване сваких неколико деценија? Желим заправо да кажем оно што сви ми добро знамо – да није једино закржљала економија узрок одласка људи из ове земље, нити је снажна економија једини разлог који би их у томе могао спријечити. Напротив, ништа не може бити довољно убједљив разлог и повод ако нема оног основног услова свих услова, а то је мир, и то не као излизана флоскула, без конкретног значења и као мртво слово на папиру, већ као реалност, као дјелатни, покретачки фактор. А да бисмо мир уистину учинили дијелом наше реалности потребне су храброст и жртва, те наша спремност да их поднесемо и изнесемо до краја. Све оне који су скептични – врло често оправдано – када је у питању спровођење ових ријечи у дјело, подсјетићу само на примјере малене заједнице Израелаца у Египту односно мале групе апостола која је свијет побједила својом храброшћу и јасним опредјељењем за мир. Међутим, све ово што сам управо поменуо не може се остварити, нити спровести у дјело без спремности на жртву. Стога нека свако ко искрено

жели мир, слободу и нормалан живот рачуна прије свега на то да ће вјероватно бити изругиван, нападан и исмијаван на путу који је изабрао. С тим у вези, подијелићу с вама оно што сам искусио на сопственој кожи протеклих година током којих сам се, колико је то било у мојој моћи, настојао борити за међувјерско и међунационално помирење и разумијевање, те за помјерање перспективе и угла из којег посматрамо и сагледавамо другог и другачијег од себе, па макар то помјерање било незнатно. Ријеч је о томе да ми је годинама моје настојање на помирењу и зближавању Требиња и Дубровника спочитавано и замјерано, чак сам бивао изложен подсмјеху због своје опредјељености за помирење с градом који се налази у нашем најближем сусједству. Такав однос према поменутом настојању био је – осим у случају ријетких изузетака – скоро па правило које су у истој мјери слиједиле обје стране: и они који се – без обзира на своју нетрпељивост према првим комшијама – током љета свакодневно купају на дубровачком приморју, али и они који – подједнако потхрањујући ту исту мржњу и нетрпељивост, само у супротном правцу – долазе из Дубровника како би куповали на јефтиној требињској пијаци. Дакле, истима који су подсмјешљиво и неријетко с презиром посматрали моје напоре да успоставим какав-такав дијалог између два града – није се гадило дубровачко море и сунце, нити им је пак био одбојан требињски сир. И док сам ја био изложен јавној порузи, па чак и клеветању, једновремено се свесрдно аплаудирало говорницима мржње и међувјерске и међунационалне нетрпељивости. Све ово што говорим подсјетило ме је на један сасвим скорашњи немили догађај. Као што сви вјероватно знате, недавно је на Косову убијен Оливер Ивановић. Међутим, да ли сви знате због чега је убијен? Ако мене питате, управо зато јер се залагао за мир, храброст и слободу.

Што се тиче основних предуслова за мир и помирење, поред већ помињане храбрости и спремности на жртву несумњиво нам је потребна и емпатија, саосјећање за другога, за туђе страдање и жртве, те способност да спознамо и признамо себи истину да нисмо једини који су били у улози жртве, баш као што нисмо били једини који су чинили злочине. Као председник Међурелигијског вијећа БиХ имао сам прилику да заједно с другим члановима Вијећа посјетим ратна стратишта свог и других народа. Сматрате ли да је било једноставно стајати на Корићанским стијенама? Напротив, било је много теже и мучније неголи стајати над казаначким амбисом, јер – ма колико то у први мах парадоксално звучало – лакше је бити сународник убијеног него убице.

Али и поред свих отежавајућих околности које сам напријед навео, те личних непријатних искустава које сам доживио, и даље вјерујем у могућност помирења и у потенцијал свега онога што би то помирење овој земљи могло донијети. Да уистину није тако, не бих се – као епископ Епархије захумско-херцеговачке – залагао за обнављање цркава на Корчули, у Метковићу, Клепцима, Пребиловцима, Чапљини, Житомислићу, Благају, Бијелом Пољу, Коњицу, Стоцу и, напосред, у Мостару. Да не вјерујем у мир, не бих присуствовао отварању џамије у Невесињу, нити бих с реисом шетао билећким улицама, јер су за све ово што сам навео потребне прије свега истинска вјера и нада у мир и живот без сукоба и међусобних трзавица.

Све ово што сам до сада поменуо само су неки од разлога који су ме подстакли да отворено и без задршке подржим „Платформу за мир“ насталу у оквиру USAid-овог пројекта ППО-Будућност, који имплементира CRS са својим партнерима. Позивам и све предстојатеље осталих вјерских заједница и релевантних институција да подрже овај документ. И још само неколико –

чини ми се – важних напомена. Једна од њих свакако је и та да је – осим онога што сам већ истакао – потребно да посједујемо и довољно разборитости и мудрости како бисмо спријечили друге да нас завађају, како се не бисмо предали кукавицама чија су лица најчешће невидљива, а које лако међу нама посију зрно мржње и раздора. А потом нас најчешће, каквог ли парадокса, управо они – који су нас и завадили – покушавају измирити. Такође је изнимно важно да непрекидно држимо широм отворене очи, али и наш ум и срце, да будемо константно будни, а не летаргични и успавани, да будемо разборити а не наивни, храбри и искрени, а не кукавице и нојеве који код прве препреке завлаче главу у пијесак. Исто тако је нужно да пронађемо снаге у себи која ће нас провести кроз сва искушења што их подразумева борба за слободу и мир. И на крају, али нипошто најмање важно – морамо бити спремни и отворени за дијалог, разговор и за сусрете попут овога. Једном ријечју, треба да будемо непоколебљиви и истрајни у својој намјери, јер управо би мир и помирење требало да нам донесу једну врсту катарзе, прочишћења, ослобађања од нас самих првенствено, од сопствених страхова, предрасуда, заблуда и да нас извуку из блата и кала у којем се ваљамо већ готово три деценије.

Све ово набројано су разлози зашто мир не смије бити само празна ријеч на нашим уснама, већ треба и мора да пулсира сваким дјелићем нашег бића као наша истинска и искрена намјера и насушна потреба. И када год посмуњамо у смисао ових ријечи и дјелâ на која нас оне позивају присјетимо се само једне једине чињенице – да оvdје, ако не будемо радили на међусобном разумијевању и помирењу, живота неће бити не само за оне који су отишли већ ни за нас који смо остали, а ни за било кога ко је иоле нормалан. Напротив, сви ћемо у коначници бити приморани да узмемо кофер у руку и да напустимо ову земљу у којој напор и прегалаштво неће имати ама

баш никаквог смисла и сврхе све док будемо стрепили од неког новог рата и покоља. Ако поменута чињеница није у стању да нас продрма, пробуди и укаже нам на реалност, онда сумњам да ће то моћи да учини иједна друга ријеч или аргумент. У нади да сам вас увјерио да се морамо не само определијелити за мир, него и активно ангажовати на његовом постизању и одржању, све вас срдечно поздрављам и захваљујем вам се на стрпљењу и пажњи. Бог вас благословио.